Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

32 847 Integrale visie op de woningmarkt

Nr. 147 **BRIEF VAN DE MINISTER VOOR WONEN EN RIJKSDIENST**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 december 2014

Tijdens het algemeen overleg over de leefbaarheid in achterstandswijken van 27 november 2013 (Kamerstuk 32 847, nr. 112), heb ik toegezegd een integrale reactie op de aanbevelingen van het PlattelandsParlement te sturen naar de Tweede Kamer en het PlattelandsParlement. Met deze brief kom ik mede namens de bewindspersonen van Economische Zaken, Infrastructuur & Milieu, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Welzijn & Sport tegemoet aan deze toezegging.

Allereerst wil ik mijn waardering uitspreken over de aangereikte aanbevelingen van het PlattelandsParlement. Het document bevat goed onderbouwde adviezen en aanbevelingen, waarmee in het rijksbeleid rekening wordt gehouden. Door financiering van de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen geef ik dan ook uitvoering aan het amendement Koopmans dat tot doel heeft burgerparticipatie te bevorderen door de ondersteuning van het PlattelandsParlement en versterking van de organisatie van de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen zodat deze in staat is de kennis rondom burgerinitiatieven verder uit te bouwen en te versterken.

Tijdens het PlattelandsParlement 2013 zijn in een Manifest aanbevelingen gedaan op de thema’s groen, zorg, onderwijs, wonen, snel internet glasvezel, energie en infrastructuur. In onderstaande reactie geef ik per thema een toelichting op het huidige beleid en bestaande acties in relatie tot de aanbevelingen. Aanvullend ben ik in de (gelijktijdig) aan uw Kamer gestuurde kabinetsvisie naar aanleiding van de motie Barth c.s. in algemene zin ingegaan op het beleid ten aanzien van een aantal van de genoemde thema’s in relatie tot landelijke regio’s (krimpgebieden in het bijzonder).

Groen

Onder het thema «Groen» zijn aanbevelingen gedaan voor een betere aansluiting van de rijksoverheid op groene maatschappelijke initiatieven. Dit is een hoofdthema in de Rijksnatuurvisie «Natuurlijk verder», die in

kst-32847-147
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2014

april dit jaar is uitgekomen. Als motto heeft de natuurvisie: «Van natuur beschermen tegen de samenleving naar natuur versterken mét de samenleving». Aansluiting bij groene maatschappelijke initiatieven is daarvoor onontbeerlijk.

Het Rijk waardeert de inzet van particulieren en individuen en wil dit ondersteunen waar mogelijk en zinvol. Zo heeft het Rijk een subsidieregeling «Groen en Doen» opgesteld voor de inzet van vrijwilligers bij natuur en landschap. Ook ondersteunt het Rijk initiatieven met de inzet van netwerken, kennis en communicatie. Het is daarbij wel van belang dat het Rijk de initiatieven niet gaat overnemen; dat zou uiteindelijk contraproductief zijn.

Het manifest vraagt het Rijk om de financiering van natuurbeheer te vereenvoudigen voor groene burgerinitiatieven. Concreet wordt bijvoorbeeld gevraagd om het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) te vereenvoudigen. Met een groot deel van de uitvoering van het natuurbeleid is dit subsidiestelsel voor beheer van natuur in het Bestuursakkoord 2011–2015 overgedragen aan de provincies. Zo komt de uitvoering dichter bij mensen te liggen. Provincies kunnen beter dan het Rijk beoordelen welke inzet nodig is om de doelen van het natuurbeleid dichterbij te brengen in afstemming met andere maatschappelijke opgaven. Zij hebben vaak ook andere instrumenten voor een gebundelde inzet, zoals regelingen voor groenblauwe diensten.

Het manifest adviseert om voor burgerinitiatieven afstemming tussen overheden te organiseren. Hier is inmiddels een start mee gemaakt. In het afgelopen jaar heeft het Rijk het initiatief genomen voor een «Leernetwerk samenspel burgerinitiatieven en overheden» voor het groene domein. Met dit leernetwerk leren provincies, gemeenten, waterschappen en het Rijk van elkaar en delen zij ervaringen.

Zorg

Op 4 juni 2014 heb ik u samen met de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport de brief Transitieagenda Langer zelfstandig wonen gestuurd (Kamerstuk 32 847, nr. 121). Hierin geeft het kabinet aan wat de rol van de rijksoverheid is om het langer zelfstandig wonen voor mensen met behoefte aan zorg en ondersteuning mogelijk te maken. We willen dat familie, vrienden en buren meer naar elkaar omkijken en mensen elkaar meer ondersteuning geven. Het is de taak van de gemeente om mantelzorgers daarbij te ondersteunen. Hiervoor is de positie van mantelzorgers in de Wmo 2015 versterkt. Gemeenten krijgen daarin de opdracht de ondersteuningsbehoefte van mensen volledig te onderzoeken, en hierbij rekening te houden met de mantelzorg die hij ontvangt en oog te hebben voor de ondersteuning die nodig is om de inzet van de mantelzorger mogelijk te maken. Er zullen regiotafels in de 43 WMO-regio’s worden georganiseerd met als doel partijen op het regionale niveau te ondersteunen om tot afspraken te komen over de randvoorwaarden voor langer zelfstandig wonen en de herstructurering van het vastgoed. Ook komt er een aanjaagteam dat regio’s waarin deze samenwerking moeizaam tot stand komt kan ondersteunen. Daarnaast zal een aantal activiteiten plaatsvinden die als doel hebben kennis en informatie te bundelen en beschikbaar te stellen. In 2015 zal een analyse worden gemaakt over de vraag in hoeverre er knelpunten of ontwikkelingen ten aanzien van langer zelfstandig wonen zijn die specifiek voor krimp- en anticipeergebieden gelden. Hieruit kunnen vervolgacties worden geformuleerd. In het voorjaar van 2015 zal vanuit het programma Bevolkingsdaling van BZK een bijeenkomst over Wonen, Zorg en Welzijn in krimp- en anticipeerregio’s worden georganiseerd.

Onderwijs

Bij het thema «Onderwijs» gaat het manifest in op de volgende aspecten:
- Fusietoets: marktaandeel uit de criteria halen
- Geef ruimte aan regionaal maatwerk
- Investeer in kleine Brede Scholen
- Investeer in regionale processen om tot een gezond scholenaanbod te komen

De effecten van ontgroening als gevolg van demografische ontwikkelingen hebben een grote impact op het onderwijs. Het kabinet is zich hier terdege van bewust en neemt diverse maatregelen om samenwerking te bevorderen en belemmeringen weg te nemen. De Tweede Kamer is hierover op 23 mei jl. door de Staatssecretaris van OCW geïnformeerd in de brief «Uitwerking maatregelen leerlingendaling in het primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstuk 31 293, nr. 203). Zo wordt de vorming van samenwerkingsscholen en -besturen vereenvoudigd. Samenwerkingsscholen hoeven geen fusietoets aan te vragen. De Minister van OCW zal in de loop van 2015 een wetsvoorstel over samenwerkingsscholen indienen. De nieuwe wet kan, afhankelijk van het oordeel van de Kamer, ingaan per 1 augustus 2016. Er komen met financiering van het Rijk vanaf het voorjaar 2016 regionale procesbegeleiders voor het primair en voortgezet onderwijs die worden aangewezen door de samenwerkende schoolbesturen in de regio om te zorgen dat samenwerking in de regio tot stand komt. In de eerder aangeduide uitwerkingsbrief zijn alle maatregelen over leerling-daling en krimp in het onderwijs opgenomen.

Energie

Voor de aanbevelingen op het terrein van Energie wordt verwezen naar de afspraken uit het Energieakkoord. Hiervoor zijn vijf aanbevelingen gedaan:
- Hou de uitvoering simpel en de aansluitkosten minimaal
- Biedt investeringszekerheid
- Schrap de beperking dat initiatieven in een postcoderoos moeten worden gerealiseerd
- Schrap de eis over juridisch en economisch eigendom
- Zorg dat coöperaties gebruik kunnen maken van het Revolverend fonds energiebesparing

Aansluitkosten

De aanbeveling aangaande de aansluitkosten heeft waarschijnlijk betrekking op de problematiek rondom de zogenaamde tweede aansluiting. Dit was een belangrijk knelpunt dat leefde onder een aantal lokale initiatieven. Coöperaties met een productie-installatie op of aan een gebouw welke in principe een aparte, tweede, aansluiting nodig hebben om de duurzaam opgewekte stroom op het net in te voeden. Wanneer daarvoor, gezien het maximale vermogen van de productie-installatie, een grootverbruikeraansluiting (> 3*80 A) moet worden aangelegd, leidt dit tot hoge kosten. In het geval dat het gebouw al beschikt over een grootverbruikeraansluiting zouden die kosten uitsluitend om fiscale redenen worden gemaakt.
Om dit te voorkomen zal in de fiscale wetgeving worden geregeld dat de aansluiting van het gebouw voor de toepassing van het verlaagde tarief onder bepaalde voorwaarden wordt aangemerkt als de aansluiting van de productie-installatie van de coöperatie. Een extra aansluiting is dan niet nodig. De regeling zal alleen gelden voor gebouwen met een grootverbruikeraansluiting. Er zal worden gewaarborgd dat het verlaagde tarief wordt toegepast op de energie die de coöperatie opwekt en vervolgens op het net invoedt. Deze energie zal dus apart moeten worden bemeten. Hiermee wordt voldaan aan de aanbeveling.

Investeringszekerheid

Met het amendement van november 2014 (Kamerstuk 34 002, nr. 47) op het Belastingplan 2015 wordt voldaan aan deze aanbeveling. Met dit amendement is namelijk geregeld dat investeerders die gebruikmaken van het verlaagde tarief, 15 jaar investeringszekerheid hebben bij een wijziging van dit verlaagde tarief.

Initiatieven in een postcoderoos

Deze aanbeveling wordt niet opgevolgd. Dat zou immers betekenen dat er geen sprake meer hoeft te zijn van een lokaal initiatief. Het nabijheidcriterium is echter bewust onderdeel van de regeling. De Subsidieregeling Duurzame Energie (SDE+-regeling) is gericht op meer generieke, grootschalige, initiatieven waarvoor geen nabijheidcriterium geldt.

Eis juridisch- en economisch eigendom

Deze aanbeveling wordt niet opgevolgd. De regeling is gericht op lokale initiatieven die zelf produceren. Zelf produceren is vertaald naar economisch en juridisch eigendom. Dat is ook zo vastgelegd in het Energieakkoord.

Revolverend fonds

Het revolverend fonds energiebesparing stelt leningen ter beschikking aan verhuurders en woningeigenaren. Coöperaties zijn op grond van de politieke uitgangspunten bij het fonds geen mogelijke doelgroep voor het ontvangen van een lening.

Wonen

Het manifest geeft voor het thema «Wonen» viertal aanbevelingen:
- Zoek aansluiting bij koplopers
- Schep kaders voor CPO-initiatieven
- Geef geen blauwdruk voor CPO-initiatieven
- Schrap de verplichting tot bewijzen van nut en noodzaak

De aanbevelingen 1,3 en 4 kan ik ondersteunen. Aanbeveling 2 deel ik niet. Bij eigenbouw zijn de gemeenten nu aan zet om op lokaal niveau de kaders voor CPO en voor individueel PO vast te stellen. Daarbij gaat het om het vaststellen of wijzigen van bestemmingsplannen, het uitgeven van kavels, het vaststellen van de grondprijs e.d. In de afgelopen jaren heeft het rijk eigenbouw gestimuleerd met fiscale maatregelen waar het gaat om transformatie van vastgoed en met wijzigingen in de regelgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening. Daarnaast helpt het rijk de gemeenten met de inzet van het Expertteam Eigenbouw. Dit team is een initiatief van het Ministerie van BZK en van de VNG. Het motto van het team is «voor gemeenten, door gemeenten». Met andere woorden: hoe krijgen we de kennis en kunde van gemeenten die een voortrekkersrol op het gebied van eigenbouw vervullen, op een efficiënte wijze beschikbaar voor andere gemeenten. Het Expertteam Eigenbouw vergroot de bekendheid van eigenbouw en helpt gemeenten in de opzet en uitwerking van beleid en projecten. Het team bestaat uit deskundigen vanuit gemeenten en de marktsector met kennis en ervaring op het gebied van eigenbouw. Gemeenten kunnen gebruik maken van hun specifieke expertise. Een toenemend aantal gemeenten wil eigenbouw faciliteren door kavels tegen marktconforme prijzen beschikbaar te stellen en burgers te helpen bij het realiseren van hun eigenbouwplannen. Deze ontwikkeling ondersteun ik via de inzet van het Expertteam Eigenbouw.

Snel internet

Op het gebied van snel internet doet het Plattelands parlement een drietal aanbevelingen:

- Faciliteer kennisuitwisseling tussen initiatiefnemers
- Schep financiële mogelijkheden voor het gebied buiten de kernen
- Maak gebruik van Europese middelen voor snel internet op het platteland

De aanleg van snel internet in buitengebieden wordt momenteel vanuit het rijk op verschillende wijzen ondersteund. Vanuit het programma Bevolkingsdaling van het Ministerie van Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties worden voorbeelden verzameld van nieuwe ontwikkelingen en instrumenten die rondom de krimpproblematiek ontwikkeld worden. Ook worden zo nodig partijen bij elkaar gebracht die de aanleg van breedband regionaal kunnen bevorderen, zoals bijvoorbeeld in Oost-Drenthe. De opgedane kennis daarover wordt online verspreid. Daarnaast brengt het Ministerie van Economische Zaken informatie over en ervaringen van verschillende (breedband) initiatieven bij elkaar en maakt deze toegankelijk door het opzetten van een nationale website. EZ verwacht dat het platform in het voorjaar van 2015 gelanceerd kan worden. Op het platform kunnen burgers en bedrijven informatie vinden over wat zij zelf kunnen doen om snel internet mogelijk te maken en ervaringen en (goede) voorbeelden uitwisselen.

De Minister van Economische Zaken heeft u op 8 juli 2014, mede namens mij, op de hoogte gebracht van de stand van zaken met betrekking tot de beschikbare middelen voor de aanleg van breedband in krimp- en plattelandsgebieden (Kamerstuk 26 643, nr. 321). In deze brief is toegelicht dat het Europees parlement dit jaar heeft ingestemd met een investeringspakket van € 1 miljard voor ondersteuning van overkoepelende Europese digitale projecten en breedbandinfrastructuur. Hiervan is € 150 miljoen bestemd voor technische ondersteuning van breedbandprojecten. De beschikbare middelen voor breedband zijn bestemd voor alle lidstaten wat betekent dat er voor Nederland nauwelijks middelen beschikbaar zijn. Tot 15 oktober konden regionale en lokale overheden projectplannen indienen om aanspraak te maken op die technische ondersteuning. Voor Nederland is er een aantal projectplannen ingediend. Op dit moment is nog niet bekend of er Nederlandse projecten ook daadwerkelijk financiering voor technische ondersteuning uit het CEF krijgen toegewezen. Tot slot kan worden gemeld dat een aantal provincies in Nederland middelen in de begroting heeft opgenomen voor de aanleg van breedband in de buitengebieden. Een drietal provincies, Friesland, Brabant en Overijssel start een Breedbandfonds om de aanleg van een netwerk voor snel internet in de buitengebieden te ondersteunen.

Infrastructuur

Voor het thema «Infrastructuur» zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

- Werk de Code Maatschappelijke Participatie uit, met aandacht voor cultuurverandering;
- Creëer ruimte in strakke planprocessen;
- Richt een kenniscentrum op dat burgerinitiatieven ondersteunt

Maatschappelijke participatie is de deelname van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan het beleid- en besluitvormingsproces, oftewel het planproces. Het zoeken naar en inbrengen van initiatieven is hier onderdeel van. De Code is een aanvulling op de principes van Sneller & Beter en de spelregels van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT). Het PlattelandsParlement pleit in haar

aanbevelingen concreet voor een verbreding en verdieping van de Code Maatschappelijke Participatie. Verdieping door gemeenten en provincies in de werkingssfeer van de code te betrekken en verbreding naar andere terreinen door anders dan thans het geval is burgers te betrekken bij projecten op het terrein van ruimtelijke ordening of regionale economie. De Code Maatschappelijke Participatie is expliciet opgesteld voor participatie bij MIRT-projecten. Als zodanig is die niet 1-op-1 toe te passen in andere velden. Verdieping en verbreding is echter zeker mogelijk. Het initiatief hiervoor zou van de sector over overheidsorganisatie zelf moeten komen. Een voorbeeld is de gedragscode Participatie bij Windenergie die nu door overheid, markt en maatschappij wordt uitgewerkt. In de memorie van toelichting van de voorgestelde Omgevingswet wordt de Code om die reden ook als mogelijk handvat en inspiratie genoemd. Bovendien hebben participatie en de Code een belangrijke plaats in het cultuurtraject «Nu al Eenvoudig Beter» ter voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet.

De Code Maatschappelijke Participatie is naar aanleiding van de motie Dik-Faber/van Veldhoven in maart 2014 (Kamerstuk 29 385, nr. 77) verder aangescherpt. In de motie wordt de regering opgeroepen een onafhankelijke partij te laten adviseren over de kansrijkheid van burgerinitiatieven bij MIRT-projecten. De memorie van toelichting van de Omgevingswet doet hiervoor de handreiking. Uitgangspunt is wel dat die advisering incidenteel is, immers: kansrijke maatschappelijke initiatieven worden al meegenomen in de planvorming. Een tweede aan participatie gerelateerde motie, betreft de in november 2013 ingediende motie De Rouwe (Kamerstuk 29 385, nr. 82) die de regering verzoekt de Code Maatschappelijke Participatie zodanig aan te vullen dat voor alle deelnemers vooraf volstrekt duidelijk is wat de verwachtingen kunnen zijn bij deelname aan een project. De Minister van IenM heeft bij brief van 13 juni 2014 (Kamerstuk 33 750 A, nr. 70) uitvoering gegeven aan deze motie.

Tot slot wordt door het PlattelandsParlement als advies meegegeven een onafhankelijk kenniscentrum in te richten dat burgerinitiatieven ondersteunt. Niets staat het oprichten van een (landelijk) kenniscentrum in de weg. Een dergelijk kenniscentrum moet echter op eigen benen kunnen staan en zal om die reden niet door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (mede) worden gefinancierd.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,
S.A. Blok